

פתרון בחינת הבגרות בגאוגרפיה - הפיתוח והתכנון המרחבי

קיץ תשע"ה, 2015, שאלונים: 575,057204
מוגש ע"י צוות המורים של "יואל גבע"

הערות:

1. התשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון השאלון.

2. תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.

בשאלון זה שבע שאלות, ומהן הנבחרים נדרשו לענות על ארבע שאלות בלבד.

שאלה 1- אוכלוסייה

סעיף א'

השינוי במבנה הגילים באירן בשנים 1990-2014:

חלקה של אוכלוסיית הילדים התלויה הצטמצם.

חלקה של אוכלוסיית הקשישים התלויה גדל.

חלקה של האוכלוסייה היצרנית גדל.

סעיף ב'

שתי השפעות של השינוי במבנה הגילים על החברה ועל הכלכלה באירן:

צמצום עוני ולחץ על מפרנסים - כאשר אוכלוסיית הילדים התלויה מצטמצמת, יחסי התלות

קטנים, יש פחות לחץ על המפרנסים והעוני מצטמצם.

עליה ברמת הפיתוח במדינה - כאשר מספר הילדים מצטמצם והעוני מצטמצם, רמת הפיתוח

עולה: עליה בהשכלה, פיתוח תשתיות, תהליכי עיור ותהליכי תיעוש.

סעיף ג'

בשנת 1990 אירן הייתה בשלב 2 במודל המעבר הדמוגרפי. בשלב זה הריבוי הטבעי גבוה ובמגמת

עלייה. הילודה עדיין גבוהה אך התמותה מצטמצמת.

בשנת 2014 אירן הייתה בשלב 3 במודל המעבר הדמוגרפי. בשלב זה הריבוי הטבעי במגמת ירידה

כתוצאה מצמצום ילודה.

MY.GEVA

לפרטים
לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שייכנו אתכם
ביעילות לבגרות במתמטיקה

שאלה 2- תחבורה מסילתית

סעיף א'

היתרונות לשימוש ברכבת לעומת אמצעי תחבורה יבשתיים אחרים:
 רמת זיהום אויר נמוכה ביחס לכלי הרכב.
 חלופה למספר רב של תשתית כבישים, הנבנת על חשבון שטחים פתוחים, מפחיתה פקקים ובעיות חניה ומצמצמת תאונות דרכים.

סעיף ב'

גורמים אפשריים לשוני באורך מסילות הברזל בין צרפת ובין צ'ילה:
 (הנבחנים נדרשו לציין שניים)
טופוגרפיה- הטופוגרפיה של צרפת מתונה, מתאימה לפיתוח רכבת. לעומת זאת, צ'ילה הררית, ועל כן לא מתאימה לרכבת.
מיקום ביבשת רמת פיתוח- צרפת ממוקמת במרכז אירופה, דרכה עוברות רכבות ממדינות שכנות. כמו כן, רמת הפיתוח של צרפת גבוהה, ועל כן רמת הניידות והקשרים בין המדינות גבוהה. לעומת זאת, צ'ילה לא ממוקמת במקום מרכזי, רמת הפיתוח של מדינות האזור נמוכה ביחס לאירופה.

סעיף ג'

הנבחנים נדרשו להציג נימוק אחד בעד צמצום פעילותן של חברות זרות בתחום התחבורה המסילתית ונימוק המחזק את הטענה שיש לאפשר לחברות הזרות להמשיך את פעילותן.
נימוק בעד צמצום פעילותן של חברות זרות בתחום התחבורה המסילתית- פיתוח תשתיות על ידי חברה זרה פירושו הפקעת זכויות שטחי קרקע במדינה לחברה זרה. חברה זרה מונעת רק מכוחות השוק ולא מביאה בחשבון אינטרסים נוספים במדינה.
נימוק המחזק את הטענה שיש לאפשר לחברות הזרות להמשיך את פעילותן- למדינות הפחות מפותחות בעולם אין יכולת כלכלית רבה לפתח את התחבורה המסילתית ולכן לחברות הזרות הון וידע העשויים לתרום לפיתוח המדינה.

שאלה 3- תכנון עירוני

סעיף א'

הנבחנים נדרשו להסביר יתרון אחד ל "איזור" ויתרון אחד לעירוב שימושי הקרקע במרחב:
יתרון לגישה הדוגלת ב "איזור": לא יהיו בעיות של רעש וזיהום אוויר, מכיוון שאזורי התעשייה רחוקים מאזורי המגורים.
יתרון לגישה הדוגלת בעירוב שימושי הקרקע במרחב: פחות זיהום אוויר, כי אנשים לא יצטרכו לנסוע מביתם לעבודה, אלא ילכו ברגל.

סעיף ב'

הגישה בתכנון המרחב העירוני שבאה לידי ביטוי במפה היא: הפרדה בין שימושי הקרקע. הדוגמאות מין המפה לגישה זו:

דוגמא ראשונה – ניתן לראות שאזורי התעשייה נמצאים בנפרד מאזורי המגורים.

דוגמא שנייה – ניתן לראות שאזורי השגרירויות ממוקמים יחד והם גם נמצאים בסמוך לפרלמנט.

סעיף ג'

הפעולות שאפשר לעשות במרחב העירוני כדי להשיג סביבה נוחה שיכולה גם לתרום לאיכות החיים של האוכלוסייה המתגוררת בעיר:

(הנבחנים נדרשו לתאר שתיים)

פעולה ראשונה – לבנות שטחים פתוחים ברחבי העיר לרווחת ולהנאת התושבים.

פעולה שנייה - לעודד תעשייה המזהמת פחות כמו תעשיית היי-טק.

פעולה שלישית – לשתף את התושבים בהחלטות על מיקום שימושי קרקע.

שאלה 4 – עיר מימי הביניים**סעיף א'**

המאפיינים הנראים בתמונה של עיר שנבנתה בימי הביניים:

(על הנבחנים לציין שניים)

מאפיין ראשון – חומה המקיפה את העיר.

מאפיין שני – בנייה צפופה.

מאפיין שלישי – מחסור בשטחים ירוקים.

מאפיין רביעי – כנסיות הנמצאות ברחבי העיר.

סעיף ב'

גורמי המיקום של עיר מימי הביניים:

(על הנבחנים להסביר שלושה)

גורם ראשון - קירבה לנהרות לצורך שתייה, השקייה של שטחים חקלאיים וכן לצורך תחבורה.

גורם שני – צמתי תחבורה, מאחר וסוחרים עברו בהן והגיעו לאותן ערים כדי לסחור.

גורם שלישי – אקלים נוח יחסית, המקל על חייהם של תושבי העיר.

גורם רביעי – קרקעות פוריות בקרבת הערים, מאחר וחלק מתושבי הערים עבדו בשדות החקלאיים.

סעיף ג'

גורם המיקום הנבחר : קרבה לנהרות.

כיום לא חייבים להיות קרובים לנהרות, מכיוון שיש צינורות מים, המעבירים מים ממקום למקום.

שאלה 5 – גלובליזציה

סעיף א'

(1) שני הבדלים בשכר ממוצע בין מדינות מפותחות ובין מדינות פחות מפותחות:

- לאורך השנים, במדינות פחות מפותחות חלה עלייה משמעותית בשינוי השכר הממוצע. לעומת זאת, במדינות מפותחות השינוי קטן.
- במדינות פחות מפותחות קיימת מגמת עלייה עקבית בשינויי השכר. לעומת זאת, במדינות מפותחות המגמה משתנה.
- (2) ההשתלבות של המדינות הפחות מפותחות בכלכלה הגלובלית גרמה לשינוי בשכר הממוצע בהן, מכיוון שחברות רב לאומיות מגיעות למדינות הפחות מפותחות, מפחיתות את האבטלה ומעלות את שכר העובדים.

סעיף ב'

שתי סיבות כך שהעלייה בשינוי בשכר הממוצע במדינות הפחות מפותחות הגדיל את הפערים החברתיים בהן:

רוב תהליכי פיתוח מתרחשים באזורי הגלעין. העלייה בשכר מתרחשת בגלעין ועל כן מתרחבים הפערים.

תהליכי פיתוח לא מתקיימים במרחב באופן שווה, וככל שרמת הפיתוח נמוכה כך גדלים הפערים החברתיים. העלייה בשכר היא בעיקרה במרחבים העירוניים, וכך גדל הפער בין המרחב העירוני ובין המרחב הכפרי.

סעיף ג'

ההשפעות של תהליך הגלובליזציה על תרבות המדינות הפחות מפותחות:
(על הנבחרים להסביר שתיים):

- תהליך האחדה תרבותית הגורם לתרבות המערב לחלחל למדינות המתפתחות ומביא לשינוי תרבותי, הפוגע בתרבות המקומית הייחודית ובעיית פער בין דורי.
- תהליך האחדה התרבותית מקרב בין תרבויות.
- תהליך האחדה התרבותי מאפשר לרעיונות ולערכים חדשים לחלחל לעולם המתפתח. יש פתיחות לתהליכי פיתוח, לכניסה של ידע, לחשיפה לערכי תרבות ומוסר כגון: זכויות אדם, זכויות עובד, זכויות ילדים ונשים ועוד.

שאלה 6 – מחירי הקרקע במרחב העירוני

סעיף א'

ככל שמתרחקים ממרכז העיר, מחיר הקרקע יורד, ולהיפך.

סעיף ב'

הנבחנים נדרשו להסביר את המושגים ואת השפעתם על סוג העסקים הממוקמים במע"ר:
סף כניסה - כמות האנשים הנדרשת כדי שעסק מסויים יוקם ויוכל להתקיים מבחינה כלכלית.
טווח מוצר - המרחק שהאדם מוכן לעבור די לצרוך מוצר מסויים.
 השפעת שני המושגים על סוג העסקים הממוקמים במע"ר: סף הכניסה גבוה וטווח המוצר גבוה, על כן בתי העסק שמתמקמים שם יהיו יוקרתיים.

סעיף ג'

הסבר ההגד: "מחיר הקרקע משפיע על קו הרקיע של העיר":
 באזור המע"ר מחיר הקרקע הוא הגבוה בעיר ולכן הוא מתאפיין בבנייה רוויה, בבניה של גורדי שחקים. לפיכך, נקודת שיא הגובה של קו הרקיע מצוייה במע"ר.

שאלה 7 – פיתוח וסביבה

סעיף א'

שני גורמים אפשריים לזיהום האוויר החמור בבייג'ינג:
גורם ראשון – תחבורה רבה, בשל כמות האוכלוסייה הרבה.
גורם שני – סין היא מדינה מתפתחת, לכן הרכבים מיושנים ופולטים זיהום אוויר רב.

סעיף ב'

שתי דרכים שבאמצעותן מדיניות ציבורית בתחום השמירה על הסביבה עשויה לצמצם את בעיית זיהום האוויר:
דרך ראשונה – עידוד השימוש בתחבורה ציבורית.
דרך שנייה – עידוד השימוש ברכבים חשמליים.

סעיף ג'

עמדתן של המדינות הפחות מפותחות בנוגע לדרישות לצמצום הפגיעה בסביבה היא: הן מתנגדות לדרישה לצמצום הפגיעה בסביבה.
הנימוק התומך בעמדה זו: אם ייסגרו מפעלים הפולטים זיהום אוויר, הכלכלה של אותן מדינות עלולה להתמוטט.

